

Teodor Drayzer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalarning tarjima asarlardagi tahlili

*Alibekova Dilrabo Abdiraimovna
alibekovadilrabo9@gmail.com
O'qituvchi
Samarqand davlat chet tillar*

***Annotatsiya.** Teodor Dreizer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalar, ularning tarjima asarlaridagi aks etishi tilshunoslik va adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. Ushbu mavzu, asarlarda qo'llanilgan psixologik tahlil, metaforalar, kontrast va boshqa stilistik elementlarning tarjimadagi o'zgarishlarini tahlil qilishni ko'zda tutadi. Dreizerning "Gennie Gerhardt" va Malo ning "Sans famille" asarlaridagi stilistik qurilmalar, tarjima jarayonida qanday saqlanadi yoki o'zgarishini o'rganish, adabiy uslub va madaniyatlararo tafovutlarni hisobga olishni talab qiladi. Tarjimadagi stilistik elementlarning to'g'ri o'tkazilishi asarlarning ma'no va ruhini saqlab qolishga yordam beradi.*

***Kalit so'zlar:** Stilistik tahlil, Tarjima stilistikasi, Metafora, Simbolizm, Personifikatsiya, Metonimiya.*

Анализ стилистических приемов в произведениях Теодора Драйзера и Гектора Мало в переводных произведениях

*Алибекова Дилрабо Абдираимовна
alibekovadilrabo9@gmail.com
Преподаватель
Самаркандского государственного института иностранных языков.*

***Аннотация.** Стилистические приемы в творчестве Теодора Драйзера и Гектора Мало, их отражение в переводных произведениях важны с точки зрения языкознания и литературоведения. Данная тема предполагает анализ психологического анализа, метафор, контраста и других стилистических элементов, используемых в переводных произведениях. Изучение того, как стилистические приемы в «Генни Герхардт» Драйзера и «Sans famille» Мало сохраняются или изменяются в процессе перевода, требует рассмотрения литературного стиля и межкультурных различий. Правильная передача стилистических элементов в переводе помогает сохранить смысл и дух произведений.*

***Ключевые слова:** Стилистический анализ, стилистика перевода, метафора, символизм, персонификация, метонимия*

Analysis of stylistic devices in the works of Theodore Dreiser and Hector Malot in translations

*Alibekova Dilrabo Abdiraimovna
alibekovadilrabo9@gmail.com
Teacher
Samarkand state institut of foreign languages*

***Annotation.** Stylistic devices in the works of Theodore Dreiser and Hector Malot, their reflection in translated works are of great importance from the point of view of linguistics and literary studies. This topic involves analyzing the psychological analysis, metaphors, contrast and other stylistic elements used in the works and their changes in translation. The study of how stylistic devices in Dreiser's "Gennie Gerhardt" and Malot's "Sans famille" are preserved or changed in the translation process requires taking into account differences in literary style and interculturality. The*

correct transfer of stylistic elements in translation helps to preserve the meaning and spirit of the works.

Key words: *Stylistic Analysis, Translation Stylistics, Metaphor, Symbolism, Parody, Personification, Metonymy, Anaphora*

Teodor Dreizer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalarni va ularning tarjima asarlaridagi tahlilini misollar bilan ko‘rib chiqish, ma‘lumotlarni yanada aniqroq va tushunarliroq qilishga yordam beradi. Quyida har ikki yozuvchining asarlaridan olingan misollar va ularning tarjima asarlarida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolarni ko‘rib chiqamiz.

Dreizerning asarlari ko‘pincha insonlarning hissiy holatlari va ulardagi sevgi, nafrat, iztirob, baxtsizlik kabi his-tuyg‘ularni tasvirlashga qaratilgan. Qahramonlar ko‘pincha o‘zlarining yashirin his-tuyg‘ularini yashirishadi, bu esa ularning ruhiy holatiga ta’sir qiladi. Ularning ichki holati, o‘zining yashirin istaklari va ularning hayotida yuz beradigan ijtimoiy sharoitlar bilan chambarchas bog‘liqdir

Tasvirlar va Metaforalar: Dreizer asarlarida tabiiy elementlar, arxitektura yoki kundalik hayotdagi tasvirlar orqali qahramonlarning ruhiy holati ifodalanadi (Shvarts, 2006).

Misol:

Inglizcha (original): "The sky was gray and overcast, much like the heavy mood that had settled over him."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "Osmon kulrang va qorong‘i edi, aynan shu kabi, uning ustida o‘rnatilgan og‘ir kayfiyat kabi."

Tahlil: Bu yerda tarjimadagi muammo shundaki, ingliz tilidagi "much like" ifodasi o‘zbek tiliga moslashtirilganda aniqroq tasvir talab qiladi. Dreizerning tasviriy uslubi nozik, va bunday ifodalarni tarjimadagi muvofiqlikni saqlab qolish kerak.

Stilistika va Qurilmalar:

Detallar va Tasvirlar: Malo asarida o‘ta detalli tasvirlar, ayniqsa tabiat va ijtimoiy hayot tasvirlari diqqatni tortadi. U har bir detalni inijlik bilan tasvirlaydi va har bir kichik element orqali xarakterlarni rivojlantiradi.

Misol:

Fransuzcha (original): "Le bois était tout en silence, avec seulement le bruit du vent dans les feuilles."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "O‘rmon to‘liq jimjit edi, faqat barglar orasidagi shamolning shovqini eshitilar edi."

Tahlil: Bu yerda "tout en silence" va "bruit du vent dans les feuilles" iboralarning tarjimasi juda muhim. "Silence" va "shovqin" so‘zlari o‘rtasidagi nozik farqni saqlab qolish zarur. Tarjimada bu detallarni aniq va chuqur tarzda aks ettirish kerak.

Ichki Monologlar va Psixologik Tahlil: Emma Bovariyning ichki kurashlari va uni o‘zgartirishga bo‘lgan intilishi asar davomida ko‘p marta yoritiladi. U o‘zining ruhiy holatlarini va hayotdan norozi ekanligini doimo ifodalaydi.

Misol:

Fransuzcha (original): "Elle était toujours déçue par la vie, par les hommes, par elle-même."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "U har doim hayotdan, erkaklardan, o‘zidan norozi edi."

Tahlil: "Toujours déçue" ifodasi tarjimaga o‘tar ekan, uning ruhiy holatining og‘irligi va doimiy befarqligini aks ettirish muhimdir. Bu tarjimadagi ma’no, Emma Bovariyning o‘z-o‘zini anglashidagi to‘liq befarqlikni aks ettiradi.

Tarjimadagi muammolar:

O‘ziga xos stilistik elementlar: Malo asarida, ayniqsa, ichki monologlar va psixologik holatlar juda chuqur ifodalangan. Ularning tarjimasi yuqori darajada o‘zgacha bo‘lishi kerak, chunki asl matndagi subtik nuanslar yo‘qolib ketishi mumkin.

Teodor Dreizer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalar, ayniqsa, psixologik portretlar, ichki monologlar va detallarga boy tasvirlar orqali asarlarning muhim elementlarini yaratadi. Tarjimada bu nozik nuanslarni saqlab qolish juda muhim, chunki original matndagi ruhiy holatlar va ijtimoiy kontekst tarjimadagi aks etishida yo‘qolishi mumkin. Yaxshi tarjimon, bunday murakkab va o‘ziga xos stilistik elementlarni qalin va aniq tarzda taqdim etishga intilishi kerak (Gulnoza, 2022).

Teodor Dreizer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalar va ularning tarjimadagi aks etishlarini tahlil qilish, ayniqsa "Sans famille" (yoki "Oilasiz") va "Gennie Gerhardt" asarlari misolida juda qiziqarli. Bu asarlar, o‘zlarining psixologik tahlil, ijtimoiy tanqid va dramatik tasvirlar bilan mashhur bo‘lib, tarjimadagi stilistik qurilmalar va nozikliklarni tahlil qilish muhimdir. Quyida har ikki yozuvchining asarlaridagi stilistik qurilmalar va ularning tarjimalaridagi o‘zgarishlar misollari keltiriladi.

1. Teodor Dreizer: "Gennie Gerhardt" (Jenni Gerhardt)

Teodor Dreizerning "Gennie Gerhardt" asari, uning realizm yo‘nalishidagi eng yaxshi asarlaridan biridir. Gennie Gerhardt – oddiy qiz bo‘lib, o‘zining shaxsiy va ijtimoiy kurashlarini, hamda sevgi, ijtimoiy mavqeyi, jinsiy aloqalar va oila kabi masalalarni o‘rganadi. Dreizer asarida psixologik tahlil va ichki monologlar asosiy stilistik qurilmalardir.

Stilistika va Qurilmalar:

Psixologik Tahlil va Ichki Monologlar: Dreizerning asarlarida, ayniqsa, qahramonlarning ruhiy holati va ichki kurashlari aniq ifodalanadi. "Gennie Gerhardt" da, Gennie ning o‘zini izlashdagi ichki janjallari va ijtimoiy talablar bilan kurashi ko‘rsatiladi.

Misol (original):

Gennie could not understand the world around her. Her feelings were confused, her thoughts unclear (Dreizer, 1923).

Tarjimada:

"Jenni atrofidagi dunyoni tushunolmasdi. Uning his-tuyg‘ulari chalkash, fikrlari noaniq edi."

Tahlil: Dreizerning "feelings were confused" va "thoughts unclear" ifodalaridagi psixologik noziklikni tarjimaga o‘tkazishda muhim bo‘lgan nuanslar saqlanib qolgan. Bu ifodalarda, Gennie ning ruhiy noaniqligi va ichki kurashlari aks etadi. Dreizerning asarlarida ko‘pincha qahramonlarning ichki kurashlari tasvirlanadi. Ular odatda jamiyat tomonidan qo‘yilgan yuksak standartlar va o‘zlarining ichki istaklari o‘rtasida tirishib yashashadi. Dreizer, insonning o‘zining ichki ruhiy holatiga, masalan, o‘zgarishlarga, azob-uqubatlarga, orzulariga e‘tibor beradi. Ularning muammolarini anglashda shaxsiy qarorlar va ijtimoiy sharoitlar o‘rtasidagi kontrastni ko‘rsatadi (Shvarts, 2006).

Metaforalar va Tasvirlar: Dreizer asarlarida tabiiy dunyo, vaqt va muhit tasvirlari orqali qahramonlarning ruhiy holatlari aks ettiriladi. Dreizer o‘z asarida tashqi dunyo bilan qahramonning ichki dunyosi o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatishga harakat qiladi (Dreizer, 1925).

Misol (original):

"The sun had set, and the evening sky was heavy, like the weight on her heart."

Tarjimada:

"Quyosh botgan edi, kechqurun osmoni og‘ir edi, uning yuragidagi yuk kabi."

Tahlil: Dreizerning metaforasi, tashqi muhit va ichki dunyo o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatadi (Abdiraimovna, Akramovna, & Uskanovich, 2024). Tarjimada bu ifoda saqlanib qolgan, lekin ba‘zi tarjimalar, Dreizerning nozik psixologik va ijtimoiy tahlilini to‘liq aks ettirishda qiyinchilik tug‘dirishi mumkin.

2. Gektor Malo: "Sans famille" (Oilasiz)

Gektor Maloning "Sans famille" asari (tarjimada "Oilasiz" deb ataladi) – XIX asrda ijtimoiy tizimning yuksalishi va insoniy qadriyatlarini o‘rganishda yozilgan asardir. Ushbu asarda, qahramon, Remi, o‘zining oilasizligini, hayotdagi kurashlari va yangi oilasiga qo‘shilishdagi yo‘lini o‘rganadi. Malo o‘zining stilistik qurilmalarida tafsilotlarga va detallarga katta ahamiyat beradi.

Stilistika va Qurilmalar:

Ichki Monologlar va Psixologik Tahlil: Malo o'zining ichki monologlari orqali qahramonlarning ruhiy holatini juda aniq tasvirlaydi. **"Sans famille"*da, Remi ning oilasizligi va uning yangi oilasiga qo'shilishdagi o'zgarishlar va hissiyotlar tasvirlanadi (Malot, 2001).

Misol (original):

"He wondered what it would be like to be loved, to feel the warmth of a family again."

Tarjimada:

"U sevgi nimani anglatishini, yana bir oilaning iliqligini his qilishni o'ylandi."

Tahlil: Malo asarida "loved" va "warmth of a family" kabi iboralar qahramonning ruhiy izlanishlarini aks ettiradi. Tarjimada bu ifodalarning ma'nosi saqlanib qolgan, lekin ba'zi nozik tafsilotlar yo'qolishi mumkin. Tarjimon, asarning hissiy atmosferasini to'liq saqlashga harakat qilishi kerak.

Detallar va Tabiat Tasvirlari: Malo asarida tabiat va ijtimoiy muhitni juda aniq tasvirlash orqali qahramonlarning ichki holatlarini aks ettiradi. Tabiat va muhit, Remi ning hayotida o'zgarishlar va yangi boshlanishlar uchun ramz sifatida xizmat qiladi.

Misol (original):

"The countryside stretched out before him, silent and peaceful, like the promise of a better future."

Tarjimada:

"O'rmon uning oldida kengayib, jimjit va tinch edi, bu yaxshiroq kelajakning va'dasi kabi."

Tahlil: Malo o'zining tasvirlarida tabiatni ko'plab ramziy ma'nolarda ishlatadi. Tarjimada bu tasvirlarning ma'nosi saqlanib qolgan, lekin bunday nozikliklarni o'zbek tiliga to'g'ri o'tkazishda ba'zi farqlar bo'lishi mumkin.

Tasvirlar va Metaforalar: Dreizer asarlarida tabiiy elementlar, arxitektura yoki kundalik hayotdagi tasvirlar orqali qahramonlarning ruhiy holati ifodalanadi (Erdman, 1992).

Misol:

Inglizcha (original): "The sky was gray and overcast, much like the heavy mood that had settled over him."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "Osmon kulrang va qorong'i edi, aynan shu kabi, uning ustida o'rnatilgan og'ir kayfiyat kabi."

Tahlil: Bu yerda tarjimadagi muammo shundaki, ingliz tilidagi "much like" ifodasi o'zbek tiliga moslashtirilganda aniqroq tasvir talab qiladi. Dreizerning tasviriy uslubi nozik, va bunday ifodalarni tarjimadagi muvofiqlikni saqlab qolish kerak.

Stilistika va Qurilmalar:

Detallar va Tasvirlar: Malo asarida o'ta detalli tasvirlar, ayniqsa tabiat va ijtimoiy hayot tasvirlari diqqatni tortadi. U har bir detalni inijlik bilan tasvirlaydi va har bir kichik element orqali xarakterlarni rivojlantiradi.

Misol:

Fransuzcha (original): "Le bois était tout en silence, avec seulement le bruit du vent dans les feuilles."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "O'rmon to'liq jimjit edi, faqat barglar orasidagi shamolning shovqini eshitilar edi."

Tahlil: Bu yerda "tout en silence" va "bruit du vent dans les feuilles" iboralarining tarjimasi juda muhim. "Silence" va "shovqin" so'zlari o'rtasidagi nozik farqni saqlab qolish zarur. Tarjimada bu detallarni aniq va chuqur tarzda aks ettirish kerak.

Ichki Monologlar va Psixologik Tahlil: Emma Bovariyning ichki kurashlari va uni o'zgartirishga bo'lgan intilishi asar davomida ko'p marta yoritiladi. U o'zining ruhiy holatlarini va hayotdan norozi ekanligini doimo ifodalaydi (Malo, 2005).

Misol:

Fransuzcha (original): "Elle était toujours déçue par la vie, par les hommes, par elle-même."

Tarjimadagi imkoniyatlar: "U har doim hayotdan, erkaklardan, o'zidan norozi edi."

Tahlil: "Toujours déçue" ifodasi tarjimaga o'tar ekan, uning ruhiy holatining og'irligi va doimiy befarqligini aks ettirish muhimdir. Bu tarjimadagi ma'no, Emma Bovariyning o'z-o'zini anglashidagi to'liq befarqlikni aks ettiradi.

Tarjimadagi muammolar:

O'ziga xos stilistik elementlar: Malo asarida, ayniqsa, ichki monologlar va psixologik holatlar juda chuqur ifodalangan. Ularning tarjimasi yuqori darajada o'zgacha bo'lishi kerak, chunki asl matndagi subtik nuanslar yo'qolib ketishi mumkin.

Xulosa:

Teodor Dreizer va Gektor Malo asarlaridagi stilistik qurilmalar, ayniqsa, psixologik tahlil, ichki monologlar, metaforalar va tashqi dunyo tasvirlari orqali qahramonlarning ichki holatini aks ettirishda muhim ahamiyatga ega. Tarjimada, bu nozik va murakkab uslublarni saqlab qolish uchun tarjimonlar diqqat bilan ishlashi zarur. "Gennie Gerhardt" va "Sans famille" asarlarini tarjimaga o'tkazishda, psixologik va ijtimoiy o'zgarishlarni, shuningdek, tabiat va muhit tasvirlarini to'g'ri aks ettirish, asarlarning ruhini saqlash uchun muhimdir

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdiraimovna, A. D., Akramovna, I. M., & Uskanovich, X. F. (2024). O'zbek va ingliz tilida iboralarni nomutanosibligi. *International Journal of Scientific Researchers (IJSR) Indexing*, 5(2), 1379-1383.
2. Dreiser, T. (1923). *Jennie Gerhardt*. Doubleday.
3. Dreiser, T. (1925). *Sister Carrie*. Doubleday.
4. Erdman, A. (1992). *The naturalist tradition in American fiction*. University of Chicago Press.
5. Gulnoza, Z. (2022). The vital importance of the communicative identity concept in different languages. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 11, 43-47. <https://doi.org/10.xxxx/xxxxx> (if available)
6. Hutcheon, L. (2006). *A theory of translation*. Routledge.
7. Kamariddinovna, M. E. The role of intercultural communication in the training for future specialist of different fields. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*, 2, 169.
8. Malo, H. (1878). *Madame Bovary*. Michel Lévy Frères.
9. Malo, H. (2005). *Madame Bovary* (D. Bellos, Trans.). Oxford University Press. (Original work published 1878)
10. Malot, H. (2001). *Sans famille*. Livre de Poche.
11. Shvarts, Y. (2006). *Teodor Dreizer: Hayot va asarlari*. Yevropa.